

Цивільне процесуальне право

УДК 347

Ковальов Ярослав Сергійович

студент юридичного факультету

Сумського національного аграрного університету

Науковий керівник:

Ясинок Микола Михайлович

доктор юридичних наук, професор, академік,

завідуючий кафедри правосуддя

Сумський національний аграрний університет

**РІШЕННЯ СУДУ ЯК ПРЕЦЕДЕНТ ТА СУДОВА ПРАКТИКА
РЕШЕНИЕ СУДА КАК ПРЕЦЕДЕНТ И СУДЕБНАЯ ПРАКТИКА
THE COURT'S DECISION AS A PRECEDENT AND CASE LAW**

Анотація. У даній статті проводиться дослідження проблематики тлумачення дефініції рішення суду. Проводиться порівняння та аналіз запропонованих вченими понять. Розмежовано дефініції «рішення суду» та «судове рішення». Було визначено поняття рішення суду в аспектах прецеденту та судової практики.

Ключові слова: рішення суду, прецедент, судова практика.

Аннотация. В данной статье проводится исследование проблематики толкования дефиниции решения суда. Проводится сравнение и анализ предложенных учеными понятий. Разграничены дефиниции «решение суда» и «судебное решение». Было определено понятие решения суда в аспектах прецедента и судебной практики.

Ключевые слова: решение суда, прецедент, судебная практика.

Summary. *In this article a study was conducted on the interpretation of definition of court decision. Comparison and analysis of the proposed by scientists notions was conducted. Definitions «court`s decision» and «adjudication» was delimited. The notion of court`s decision in the aspects of precedent and case law was defined.*

Key words: *court`s decision, precedent, case law.*

Постановка проблеми. Однією з прогалин вітчизняного законодавства є відсутність закріплення на нормативно-правовому рівні поняття рішення суду. Цей факт створює бар'єр на шляху до розуміння суті самого інституту, а також при розмежуванні кардинально різних категорій рішення суду та судового рішення.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. До аспекту тлумачення судового рішення звертались вітчизняні вчені-юристи М.М. Ясинок, В.І. Тертишніков, а також їх закордонні колеги В. Ланг та С. Брей.

Постановка завдання. Відповідно до проблематики даного сегменту цивільної процесуальної науки поставлені наступні завдання: порівняти тлумачення вітчизняних та закордонних вчених-правників поняття судового рішення; запропонувати свою дефініцію; розмежувати категорії рішення суду та судового рішення; визначити рішення суду в аспектах прецеденту та судової практики.

Виклад основного матеріалу. Відсутність закріплення дефініції рішення суду на законодавчому рівні створює труднощі у вітчизняній процесуальній науці, оскільки викликає колізійність у зв'язку із диферентним трактуванням даного поняття. Звертаючись до науковців наведемо кілька прикладів. Наприклад, на думку М.М. Ясинка судове рішення це процесуально-правовий документ, який ухвалюється судом від імені та іменем держави на підставі норм цивільного процесуального права [1, с. 56-62]. Тобто тут судове рішення визначається як документ, який є

кінцевим результатом судового процесу. Виходячи із цього поняття можна виділити наступні особливості:

- Процесуально-правова природа документу. Це передбачає певну процедуру прийняття документу;
- Ухвалення судом. Лише суд є уповноваженим щодо прийняття рішення;
- Від імені держави. Документ виражає позицію усього інституту держави, а не лише судді;
- Ухвалення на підставі норм цивільного процесуального права.

У той же час згідно В.І. Тертишнікову судовим рішенням є владний акт по суті розглянутої справи [2, с. 166]. Особливістю цього тлумачення є особлива увага на владності документу, тобто його юридичній силі, що дана державою. Німецький вчений-юрист В. Ланг визначає судові рішення як завершальний етап процесу, коли рішення суду видається іменем держави [3, с. 202]. Особливістю цієї дефініції є інтерпретація судового рішення як одного із етапів судового процесу, а не акту чи документу. Американський правник С. Брей визначив даний термін як акт суду, що вирішує справу на користь певної сторони і є показником для аналогічних справ у майбутньому [4, с. 31]. Вищезазначений науковець як представник системи права, що відноситься до англо-саксонської правової сім'ї основну увагу приділив прецедентності. Ще однією рисою поняття С. Брея є відсутність нейтральності судового рішення відносно сторін спору.

Не дивлячись на різні підходи до поняття судового рішення, останнє формує судову практику.

Для проведення межі між категоріями судового прецеденту та судової практики для початку визначимо прецедент. Останнім є рішення Європейського суду з прав людини по конкретній справі, що має силу джерела права. За ч. 1 ст. 2 ЗУ «Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини» рішення даного

міжнародного судового органу є обов'язковими для виконання Україною [5].

У свою чергу судова практика є роз'ясненнями Пленуму Верховного Суду України, що забезпечують правильне і однакове застосування законодавства судами України. Виділяють три види таких правоположень, що є одночасно і змістом судової практики:

- ті, що виникають у результаті заповнення прогалин у праві;
- ті, що конкретизують і деталізують зміст приписів загального характеру;
- ті, що виникають у результаті конкретизації й деталізації загальних положень, понять і термінів законодавства (тобто тлумачення норм права).

Розглядаючи судові рішення як прецедент можна сказати, що це правило, встановлене у попередній юридичній справі, яке є обов'язковим чи переконливим для суду при вирішенні подальших справ із подібними питаннями або фактами.

Висновки. Підсумовуючи вищевикладений матеріал варто зазначити, що відсутність закріплення даного поняття на законодавчому рівні є основною причиною можливості диферентного трактування дефініції судового рішення. Редакція Цивільного процесуального кодексу України від 15.12.2017 мала заповнити багато прогалин та уточнити спірні аспекти цивільного процесуального судочинства, проте правова система нашої держави оминула аспект визначення одного з найважливіших для судочинства понять. Процесуальні кодекси інших галузей вітчизняного законодавства також, так би мовити, обійшли даний аспект. Судове рішення як прецедент є джерелом права по аналогічній справі. У той же час рішення суду не можна трактувати виключно у площині прецеденту, оскільки таке тлумачення не є комільфо для багатьох правових систем світу. На нашу думку, в аспекті судової практики визначення є більш тактовним. Дана

проблематика буде залишатись відкритою доки відсутня офіційна дефініція в українському законодавстві та поки підхід держав до прецеденту буде різним.

Література

1. Закон України «Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини» від 23.02.2006 із внесеними змінами.
2. Ясинок М. М. Судове рішення в позовному та окремому провадженні цивільного процесуального права (теоретичний аспект) / М. М. Ясинок // Бюлетень Міністерства юстиції України: Офіційне видання: Міністерство юстиції України. – 2008. – № 5. – С. 56–62.
3. Тертишніков В.І. Основи цивільного судочинства. – Харків., 2006. – С. 166.
4. Knut Werner Lange. Basiswissen Ziviles Wirtschaftsrecht: Ein Lehrbuch für Wirtschaftswissenschaftler – Auflage, 2015. – С. 202.
5. Samuel L Bray, The Myth of the Mild Declaratory Judgment, 63 Duke L.J. 1091 at 1093 (2014) – С. 31.